

Intrinsieke motivatie

Les geven volgens de lesmethode versus activerende werkvormen

Elodie Meester | 500671671

Horeca & Voeding | DOO | cohort 2012

LiO praktijkonderzoek | Ellen van Kooten

Eerste beoordelaar: Liesbeth van der Weide | Tweede beoordelaar: Nienke Blok

12 mei 2016

Inhoudsopgave

Intrinsieke motivatie	1
Les geven volgens de lesmethode versus activerende werkvormen	1
1. Probleemstelling.....	2
1.1 Beschrijving van de school.....	2
1.2 Aanleiding/ verlegenheidssituatie	2
1.3 Probleem/kern	3
1.4 Doel.....	3
2. Theoretisch kader.....	4
2.1 Gepersonaliseerd leren	4
2.2 Intrinsieke motivatie.....	6
2.3 activerende didactiek	7
3. Onderzoeksvragen.....	9
3.1 Hoofdvraag.....	9
3.2 Deelvragen.....	9
4. Methodologie.....	10
4.1 Onderzoekspopulatie.....	10
4.2 Triangulatie	11
4.3 Methodologie deelvraag 1.....	11
4.3.1 Onderzoeksopzet	11
4.3.2 Representativiteit	11
4.3.3 Data verzamelingsinstrument	11
4.3.4 Procedure.....	11
4.3.5 Data-analyse	12
4.3.6 Betrouwbaarheid & validiteit.....	12
4.4 Methodologie deelvraag 2.....	12
4.4.1 Onderzoeksopzet	12
4.4.2 Representativiteit	12

4.4.3 Data verzamelingsinstrument	12
4.4.4 Procedure.....	13
4.4.5 Data-analyse	13
4.4.6 Betrouwbaarheid & validiteit.....	13
4.5 methodologie deelvraag 3	13
4.5.1 Onderzoeksopzet	13
4.5.2 Representativiteit	14
4.5.3 Data verzamelingsinstrument	14
4.5.4 Procedure.....	14
4.5.5 Data-analyse	14
4.5.6 Betrouwbaarheid & validiteit.....	14
5. Resultaten.....	15
5.1 De intrinsieke motivatie bij het werken met de huidige lesmethode	15
5.2 De intrinsieke motivatie bij het werken met actieve werkvormen	17
5.3 Belemmeringen bij het gebruik van actieve werkvormen	19
6. Conclusie.....	20
6.1 Conclusie deelvraag 1: “Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met de huidige lesmethode werken?”	20
6.2 Conclusie deelvraag 2: “Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met actieve werkvormen werken?”	20
6.3 conclusie deelvraag 3: Waar kunnen de leerlingen tegen aan lopen als zij gebruik maken van actieve werkvormen?	21
6.4 Conclusie hoofdvraag: “Wat is het verschil in intrinsieke motivatie van de derde klas consumptief leerlingen op College De Brink, als zij met de huidige lesmethode werken en wanneer zij met actieve werkvormen werken?”	21
7. Discussie.....	22
7.1 Beperkingen binnen het onderzoek	22
7.2 Interpretatie van de resultaten	22
7.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	22
8. Aanbevelingen.....	23
8.1 Aanbeveling voor de eigen praktijk	23
8.2 Aanbevelingen voor de praktijk van collega’s op de eigen school	23

Nawoord.....	24
Bijlages	27
Bijlage 1; vergelijking resultaten intrinsieke motivatie test	27
Bijlage 2; Uitwerking groepsinterview.....	29

Intrinsieke motivatie

Les geven volgens de lesmethode versus activerende werkvormen

De afgelopen vier jaar heb ik met veel plezier de opleiding docent horeca & voeding gevolgd aan de Hogeschool van Amsterdam. In deze jaren heb ik mijn stage als meest leerzaam ervaren, hierbij wordt de theorie gekoppeld aan de praktijk en daarbij vinden er confrontaties plaats die niet in de boeken worden beschreven. De stages die ik heb gelopen, waren op vmbo scholen. Met als laatste school College De Brink (CDB) in Laren. Hier ben ik ook tegen een probleem aangelopen, wat mij tot dit afstudeeronderzoek heeft gebracht. Ter afronding van de docentenopleiding is het van belang dat de docent een onderzoekende houding toont met daarbij het gebruik van onderbouwende theorie. De kern van dit onderzoek is het kijken naar de huidige lesmethode van consumptief op CDB, versus activerende werkvormen. CDB wilt namelijk de komende jaren zicht meer toelagen op activerende didactiek.

Dit onderzoek is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken; hoofdstuk 1 bevat de probleemstelling met de doelstelling. Het theoretisch kader met een uitwerking van de belangrijkste begrippen wordt in hoofdstuk 2 beschreven. In hoofdstuk 3 staan de hoofd- en deelvragen genoemd. De methodologie wordt in hoofdstuk 4 beschreven. De resultaten worden in hoofdstuk 5 weergegeven. De conclusies van deze resultaten worden in hoofdstuk 6 getrokken. Naar aanleiding van het onderzoek worden de discussie punten in verband met vervolgonderzoek in hoofdstuk 7 benoemd. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 aanbevelingen geformuleerd voor de eigen praktijk en de praktijk van collega's op de eigen school.

1. Probleemstelling

1.1 BESCHRIJVING VAN DE SCHOOL

Het afstudeer onderzoek vindt plaats op College De Brink in Laren. College De Brink (CDB) is onderdeel van de Gooise Scholen Federatie en heeft dit schooljaar 985 leerlingen. In de onderbouw volgen zij naast de algemene vakken ook vakcolleges. Dit zijn de lessen uit de bovenbouw waar zij al les kunnen volgen ter oriëntatie van de beroepsopleidingen. Verder wordt er een vergelijkbare weg geboden, de Praktische Sector Oriëntatie (PSO). Er wordt al vanaf het eerste jaar rekening gehouden met het niveau van de leerling. De leerlingen met een LWOO- indicatie (leerweg ondersteunend) worden in aparte klassen gezet. Deze leerlingen hebben de capaciteit om een diploma te halen, maar hebben extra hulp nodig. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van huiswerkbegeleiding, bijlessen of trainingen om de leerlingen beter te laten studeren (invulling LWOO, 2015).

In de bovenbouw hebben de leerlingen voor een bepaald domein binnen de school gekozen. De keuzes hier uit met de verschillende eigen afdelingen zijn: Mens & Dienstverlening, Techniek en Media. De beroepsopleidingen die CDB aanbiedt zijn op basis-, kader- en mavo-niveau. Zelf ben ik werkzaam op de afdeling Consumptief (onderdeel van Mens & Dienstverlening). De afdeling telt zes docenten over zes klassen. Alle docenten geven zowel theorie als praktijk les en zijn breed opgeleid om in alle facetten les te geven. De bovenbouw leerlingen leren onder andere door in het school restaurant “Ostrea” te werken. Om de week wisselen de groepen tussen de keuken, bakkerij en het restaurant waar gasten van buiten af kunnen komen dineren. Daarnaast wordt er aan de derde klassen het vak Toerisme & Recreatie gegeven.

1.2 AANLEIDING/ VERLEGENHEIDSSITUATIE

De aanleiding om onderzoek te doen naar de intrinsieke motivatie van leerlingen is voortgekomen uit twee verlegenheidssituaties. Al sinds ik stage loop op CDB, lijken veel leerlingen niet gemotiveerd tijdens de theorie lessen en hebben zij geen zin om opdrachten vanuit een werkboek met een brontekst er naast te gaan maken. De opdrachten uit het werkboek geven wel aan op welke pagina de brontekst staat, maar het antwoord zelf vinden zij lastig om te zoeken. De leerlingen steken hun vinger op en stellen vaak de vraag: “mevrouw ik kan het antwoord niet vinden, waar staat het dan?”. Het is mij opgevallen dat zij de tekst niet goed lezen. Als ik druk ben met andere leerlingen en onvoldoende aandacht voor deze leerlingen heb, schrijven zij antwoorden op die zij zelf bedenken. Zij slaan ook vragen over of laten het gehele werk liggen.

Ten tweede wil ik inspelen op de actualiteiten qua onderwijsvernieuwing op CDB. De school wilt gepersonaliseerd leren (GPL) invoeren met betrekking tot de nieuwe beroepsgerichte profielen (inhoud van het project, 2015). In het nieuwe schoolplan van 2016-2020 wil de school GPL opnemen. Hier voor zijn er speciale werkgroepen samengesteld die zich bezig houden met de vraag hoe te komen tot een eenduidig didactisch onderwijsmodel voor CDB. Uit de bijeenkomsten en binnen de werkgroepen is er al besproken hoe CDB vorm wilt geven aan het GPL. Een speerpunt van CDB qua didactiek is actief leren met behulp van actieve werkvormen (Pit, 2016) .

Kort samengevat wilt CDB aan de slag met de onderwijsvernieuwingen en GPL invulling geven door o.a. het gebruik van activerende werkvormen. Ik wil hier mede op inspelen, omdat uit eigen ondervindingen lijkt dat de leerlingen van consumptief minder intrinsiek gemotiveerd zijn om met de huidige lesmethode Tendens te werken. Het voelt voor hen te verplicht, zonder vrije mogelijkheden.

1.3 PROBLEEM/KERN

Dat de leerlingen niet actief en gemotiveerd aan de slag gaan met de huidige lesmethode is voor mij als docent is een probleem, omdat de leerlingen veel aandacht van mij vragen. Ik ben druk om de leerlingen terug op hun plek te krijgen, ze aan het werk te zetten en het geluidsniveau omlaag te brengen. De leerlingen die hulp nodig hebben, krijgen deze onvoldoende omdat ik daar de tijd niet voor heb. Daarnaast is het voor mij moeilijk om de leerlingen te motiveren om aan het werk te gaan met het werkboek wat zij als methode dienen te gebruiken. Doordat de leerlingen niet gemotiveerd genoeg lijken zijn, is het voor hen een probleem omdat er niet genoeg kennis binnen komt. Het probleem waar CDB tegen aan loopt is dat zij nog niet weten hoe aan de komende vernieuwingen invulling willen gaan geven.

1.4 DOEL

Het onderzoek valt binnen de interventiecyclus onder een evaluerend onderzoek omdat er een vergelijking wordt gemaakt tussen de huidige lesmethode die op dit moment gehanteerd wordt en de beoogde manier van lesgeven binnen CDB. Zo is het doel van dit onderzoek om inzicht te krijgen in hoeverre het toepassen van verschillende activerende werkvormen effect heeft op de intrinsieke motivatie van de leerlingen.

Voor de sectie consumptief wil ik een duidelijk beeld creëren wat activerende werkvormen voor de consumptief leerlingen kan betekenen en hoe hier in de komende jaren een invulling aan gegeven kan worden. Tot slot wil ik de uitkomsten van dit onderzoek presenteren tijdens de opbrengstmiddagen van de school om te laten zien wat activerende didactiek kan betekenen voor de onderwijs van CDB.

2. Theoretisch kader

Met behulp van het theoretisch kader vind er een verdieping plaats van de bestaande literatuur met betrekking tot het praktijkprobleem. Hierin worden resultaten uit eerder onderzoek en vakliteratuur over de belangrijke kernbegrippen beschreven. Dit zal inzicht geven wat al onderzocht is, er bekend van is en wat er nog niet duidelijk is.

De kernbegrippen die voor dit praktijkprobleem van toepassing zijn;

- ♦ **Gepersonaliseerd leren (GPL)**. Wat is GPL en wat wordt er onder GPL verstaan binnen CDB? Wat betekent GPL voor de docent?

- ♦ **Intrinsieke motivatie**. Wat is intrinsieke motivatie, hoe deze het bevorderd worden en welke factoren kunnen de intrinsieke motivatie verlagen?

- ♦ **Activerende didactiek**. Wat houdt activerende didactiek in? Hoe hangen activerende didactiek, intrinsieke motivatie en GPL samen? Wat wordt er verstaan onder activerende werkvormen en wat is de rol van de docent bij het toepassen van activerende werkvormen? In onderstaande paragrafen zullen deze vragen kort beantwoord worden.

2.1 GEPERSONALISEERD LEREN

Wat houdt gepersonaliseerd leren (GPL) in en hoe wordt dit uitgewerkt binnen College De Brink?

GPL is een nog nieuw begrip voor veel docenten. Er wordt al snel gedacht aan een bepaalde didactische werkvorm, maar dat is GPL niet. GPL is een verzamelbegrip voor een 'open concept' waar scholen een eigen vorm aan kunnen geven (Studulski, 2015). Bij GPL staat de leerling centraal. Daarbij spelen de vernieuwde leerroutes (onderwijs algemeen, 2015) en ICT een belangrijke rol.

Centraal staat dat de leerlingen eigen leerdoelen stellen waar zij aan willen werken voor een bepaald vak. Daarbij wordt er gekeken naar het beroepenveld van de leerling. Wat heeft deze leerling aan kennis nodig om aan zijn eigen beroepsidentiteit te werken. De leerlingen werken op eigen wijze en tempo aan deze doelen. Gepersonaliseerd leren houdt dus in; "meer zelfstandigheid in leren door de leerling, zo mogelijk in individuele leerroutes, op basis van de leerbehoeften en voorkeur van de leerlingen, waarbij ICT ondersteunend is" (Studulski, 2015, p. 14).

CDB is op dit moment druk bezig met de komende vernieuwingen. In het nieuwe schoolplan van 2016-2020 wil de school GPL opnemen. Hier voor zijn speciale werkgroepen samengesteld die zich bezig houden met de vraag: "Hoe te komen tot een eenduidig didactisch onderwijsmodel?". Binnen het vaste team van domeindocenten wordt gewerkt volgens het pedagogische en didactische CDB model. Goed docentschap is de basis

voor goed onderwijs. ICT vaardigheden zijn gewenst en ICT toepassingen zijn zeer welkom. De ICT die voor CDB erg waardevol is It's Learning (ELO). De ELO is een elektronische leeromgeving waar docenten en leerlingen samenwerken binnen dit platform. Het programma is in staat om verschillende ICT toepassingen bij elkaar in de omgeving aan te bieden. Dit is voor de docenten en leerlingen overzichtelijk. Daarnaast wil de school dat er voor elke leerling een laptop beschikbaar is om de ICT optimaal te benutten (Pit, 2016).

GPL wordt een didactische doorlopende leerlijn voor leerjaar 1 t/m 4. Belangrijk is dat er niet gesproken wordt over de pedagogische leerlijn. Pedagogiek is flexibel en groeit mee met de leerling. Didactiek is de basis van het leren en heeft vaste waarden. Dit betekent niet dat de leerlingen op dezelfde manier leren, maar met onderwijs op maat.

Wat betekent gepersonaliseerd leren voor de docent?

De rol van de docent binnen het GPL is groot. De inzet om het onderwijs opnieuw te ontwerpen is van groot belang. De docent zal vooral moeten samenwerken, beschikken over bepaalde digitale vaardigheden en kritisch zijn op de eigen lespraktijk (Studulski, 2015). De docent zal een andere rol aan moeten nemen dan hij gewend is. De vijf rollen van de leraar, als gastheer, presentator, didacticus, pedagoog en afsluiter blijven wel hetzelfde (Slooter, 2010). Er zijn instructiemomenten en er is meer tijd voor zelfstandig werken. Om de leerlingen zelfstandig te laten werken, is het nodig om ander leergedrag bij leerlingen in te slijpen. De docent zal gedifferentieerd les moeten geven. Dit komt doordat de leerlingen op verschillende niveaus, op een ander tempo en aan andere leerdoelen werken.

Er zal meer gestuurd moeten worden op de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de leerlingen. Peter Teitler heeft hier een handboek voor geschreven. Hierin beschrijft hij hoe de docent het beste om kan gaan met gedifferentieerd les geven. Voor de docenten op CDB is dit leidend in de vernieuwingen rondom het onderwijs en GPL (Teitler, 2014). GPL vraagt van de docent om andere pedagogisch didactische vaardigheden zoals in de eerste vraag over GPL bij CDB ook al werd aangegeven. Daarnaast is het belangrijk dat de docent met de leerling op het werk reflecteert, feedback en feed forward geeft. Dit om de leerlingen goed te begeleiden bij het individuele werk wat zij doen om eigen doelen optimaal te kunnen bereiken. GPL heeft ook effect op de motivatie van leerlingen. In het kader van dit onderzoek wordt er ingegaan op de intrinsieke motivatie (Studulski, 2015).

2.2 INTRINSIEKE MOTIVATIE

Wat is intrinsieke motivatie en hoe wordt deze bevorderd?

Intrinsieke motivatie kan omschreven worden als de motivatie van binnenuit om iets te doen (Klarus & Simons, 2009). Als een persoon zelf veel interesse in voeding heeft zal deze persoon hier zelf veel over op zoeken in de literatuur, zonder dat iemand zegt dat dit gedaan moet worden of dat hier een beloning aan vast zit. Intrinsieke motivatie kan ontstaan vanuit leergierigheid en interesse, autonomie: zelf mogen beslissen of je het doet, competent zijn en het belang van een opdracht inzien (Peetsma & van der Veen, 2008).

De laatste jaren is er veel onderzoek gedaan naar (intrinsieke) motivatie. Zo blijkt uit onderzoek van Ryan en Deci uit 2010, dat er drie factoren uit de sociale en taakgerichte omgeving die van invloed zijn op de intrinsieke motivatie. Dit zijn controle, competentie en sociale verbondenheid. Bij intrinsieke motivatie is het belangrijk dat een persoon zelf controle heeft en er niemand is die deze persoon vertelt wat er gedaan moet worden. Er wordt gestreefd naar autonomie. Deze persoon heeft ook graag het gevoel dat hij iets goed kan en niet onder doet voor andere personen. Waardering en vertrouwen spelen hier bij een belangrijke rol. Indien in deze factoren iets ontbreekt, dan tast dit de intrinsieke motivatie aan (Martens, 2003). De intrinsieke motivatie kan ook bevorderd worden door samenwerking. De voorwaarde hierbij is wel dat de leerlingen zelf kunnen beslissen wat zij willen onderzoeken (Gillies, Ashman, & Terwel, 2008). Leerlingen vergelijken vaak hun inzet met elkaar tijdens het groepswork wat effect heeft op de motivatie. Daarnaast kan het belonen met positieve feedback een bevorderend effect hebben op de intrinsieke motivatie (Hendriks, 2015).

Welke factoren verlagen de intrinsieke motivatie?

De intrinsieke motivatie kan tevens verlaagd worden door samenwerking. Indien er slechte communicatie plaats vindt tussen de groepsleden, kan dit een verlagend effect hebben (Brunh, Arici, & Jackson, 2004). De vmbo-leerlingen hebben behoefte aan enige structuur en planning (Groeneveld, Steensel, & Herben, 2008). Als de leerlingen volledig vrij gelaten worden kan dit de intrinsieke motivatie dus zelfs verlagen.

Wat is de samenhang tussen gepersonaliseerd leren en intrinsieke motivatie?

In bovenstaande theorie is beschreven wat gepersonaliseerd leren inhoudt en wat intrinsieke motivatie is. Een belangrijke vraag voor dit onderzoek is; wat is de samenhang tussen deze begrippen? De intrinsieke motivatie is bij Nederlandse leerlingen laag, ook als de gegevens vergeleken worden met andere landen (Studulski, 2015). Differentiatie speelt hierbij een grote rol. De leerlingen die beter presteren dan medeleerlingen, hebben onvoldoende uitdaging en zijn hierdoor minder gemotiveerd (Studulski, 2015). Bij GPL

staat de individuele leerling centraal. De leerlingen kunnen hun talenten uiten en zich bekwamen in hetgeen zij goed in zijn. Zoals al eerder is beschreven, kan de intrinsieke motivatie verhoogd worden door aan te sluiten bij de autonomie wensen van de leerling. Bij het invullen van GPL en het inspelen op de intrinsieke motivatie, kan er gebruik gemaakt worden van activerende didactiek. Wat dit inhoud en hoe het samenhangt met de intrinsieke motivatie wordt in onderstaande tekst omschreven.

2.3 ACTIVERENDE DIDACTIEK

Wat houdt activerende didactiek in?

Activerende didactiek heeft een samenhang met het constructivisme. Leerlingen construeren hun eigen kennis door nieuwe kennis te integreren in bestaande kennis. De verantwoordelijkheid ligt grotendeels bij de leerlingen, wat het proces actief maakt (Hoogeveen & Winkels, 2011). Gezien het feit dat niet alle leerlingen even veel verantwoordelijkheid tonen, varieert de mate van leerling- dan wel docent sturing. Er zal een middenweg gevonden moeten worden tussen ondersteuning, eigen verantwoordelijkheid en eigen bepaling van de leerling. Enkele uitgangspunten van het constructivisme zijn dat de leerling zelf met informatie aan de slag gaat, deze structureert en generaliseert. Daarbij is de intrinsieke motivatie hoger wanneer leerlingen invloed hebben op de manier van leren (Hoogeveen & Winkels, 2011). Activerende didactiek leidt tot nieuw inzichten en ideeën, individueel, met medeleerlingen en met wat hulp van de docent.

Hoe hangen activerende didactiek, intrinsieke motivatie en GPL samen?

Zoals al eerder benoemd, kan de intrinsieke motivatie verhoogd worden wanneer leerlingen invloed hebben op de manier van leren en zelfsturing. Dit is bij activerende didactiek en GPL het geval. Daarnaast zijn er enkele onderwijsleermodellen waarin de Amerikaanse onderzoeker Marzano het model Dimensionas of Learning ontwierp met betrekking tot het activerend lesgeven (Hoogeveen & Winkels, 2011). Miedema heeft dit model toegepast voor de lespraktijk in het voortgezet onderwijs en schreef het boek, leren in vijf dimensies. Het model kan gebruikt worden door docenten om activerende didactische werkvormen te ontwikkelen. De eerste dimensie is motivatie. Binnen deze dimensie worden strategieën besproken om gemotiveerd te worden en te blijven (Miedema & Marzano, 2005). De strategieën zijn: leerklimaat in de klas, omgaan met schoolse taken en opdrachten en doorlopende leerlijnen (Hoogeveen & Winkels, 2011). Activerende werkvormen die hier bij aansluiten zijn onder andere, klassengesprek, collage maken, discussievormen, groepswork, projectwerk, samenwerkingsvormen en open opdrachten.

“Activerende werkvormen zijn werkvormen die de leerlingen uitdagen tot actie, kritisch denken en reflectie” (Hoogeveen & Winkels, 2011, p. 71). Niet iedere leerling is even ontwikkeld op het gebied van zelfstandig leren, kritisch denken, sociale vaardigheden en het vermogen om te plannen. Deze vaardigheden zijn wel van belang bij het gebruik van activerende werkvormen. De docent zal hier op in moeten spelen door de leerlingen te leren hoe zij moeten leren. De rol van de docent verandert van niet alleen overdrager van kennis, naar coach en begeleider. Daarnaast is het bieden van keuzemogelijkheden van belang. De leerlingen krijgen meer eigen verantwoordelijkheid. Er zal meer aandacht besteed moeten worden aan de sociale en communicatieve vaardigheden die voor het werken met activerende werkvormen van belang zijn. En het stimuleren om eigen leerdoelen te formuleren, wat daarnaast extra motiverend werkt. Tot slot is het reflecteren op het leerproces van de leerlingen ook van belang (Hoogeveen & Winkels, 2011).

Na het bestuderen van de literatuur, is het doel van dit onderzoek om gepersonaliseerd leren met behulp van actieve werkvormen toe te passen en te kijken of dit effect heeft op de intrinsieke motivatie. Hiertoe zijn de onderzoeksvragen in het volgende hoofdstuk opgesteld.

3. Onderzoeksvragen

Aan de hand van de probleemstelling en het theoretisch kader heb ik een hoofdvraag geformuleerd. Met deze vraag wil ik antwoord krijgen op het probleem waar ik en de school tegen aan lopen. Het onderzoek valt binnen de interventiecyclus onder een evaluerend onderzoek omdat er een vergelijking wordt gemaakt tussen de huidige lesmethode en de beoogde manier van lesgeven binnen CDB. Vanuit dit oogpunt zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.

3.1 HOOFDVRAAG

De hoofdvraag luidt als volgt; Wat is het verschil in intrinsieke motivatie van de derde klas consumptief leerlingen op College De Brink, als zij met de huidige lesmethode werken en wanneer zij met actieve werkvormen werken?

3.2 DEELVRAGEN

Om een antwoord op de hoofdvraag te kunnen geven, zijn er een aantal deelvragen op gesteld die daar bij helpen, namelijk;

1. Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met de huidige lesmethode werken?

Bij deze vraag worden de ruwe data weergegeven van de deelaspecten binnen het kernbegrip intrinsieke motivatie om deze te kunnen vergelijken met de tweede deelvraag.

2. Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met actieve werkvormen werken?

Om een vergelijking te maken met de eerste deelvraag worden de ruwe data weergegeven van de deelaspecten binnen het kernbegrip intrinsieke motivatie .

3. Waar kunnen de leerlingen tegen aan lopen als zij gebruik maken van actieve werkvormen?

Door middel van een verhelderend groepsinterview zal er gekeken worden op welke punten de leerlingen ondersteuning nodig hadden bij het gebruik van actieve werkvormen.

Nadat de deelvragen en vervolgens de hoofdvraag beantwoord zijn, kan de school aan de hand van de resultaten een vervolg stap binnen de interventiecyclus doen. Om het GPL en actieve werkvormen verder te ontwikkelen kan er een probleem analytisch onderzoek gedaan worden aan de hand van de verkregen resultaten.

4. Methodologie

In dit hoofdstuk verantwoord ik de methode die ik heb toegepast om de data voor het onderzoek te verzamelen. Allereerst wordt er een beschrijving gegeven van de onderzoekspopulatie. Vervolgens volgt er per deelvraag een beschrijving met de onderzoekspopzet, representativiteit, het data verzamelingsinstrument, de procedure, de data-analyse, betrouwbaarheid en validiteit. Het onderzoek valt binnen de interventiecyclus onder een evaluerend onderzoek omdat er een vergelijking wordt gemaakt tussen de huidige lesmethode en de beoogde manier van lesgeven binnen CDB. Er zijn verschillende instrumenten gebruikt om de deelvragen te beantwoorden. Daarom is de methodologie per deelvraag beschreven.

4.1 ONDERZOEKSPOPULATIE

De populatie waaronder het onderzoek heeft plaats gevonden bestaat uit de derde klas leerlingen van College De Brink. Zij volgen de lessen toerisme en recreatie bij de afdeling consumptief. De populatie bestaat uit in totaal 31 leerlingen onderverdeeld in de kader, basis klassen. Een aantal leerlingen hebben een LWOO beschikking. LWOO leerlingen krijgen (tijdelijk) extra ondersteuning tijdens de lessen (Sticking platform vmbo). De leerlingen, bestaande uit jongens en meisjes, zijn tussen de 14 en 16 jaar. In onderstaande tabel is een overzicht van de populatie terug te vinden.

Tabel 1, onderzoekspopulatie

NIVEAU	JONGENS	MEISJES	TOTAAL
KADER	7 WAARVAN 1 LWOO	4	11
BASIS	6 WAARVAN 4 LWOO	14 WAARVAN 10 LWOO	20
TOTAAL	13 WAARVAN 5 LWOO	18 WAARVAN 10 LWOO	31

Zoals in de verlegenheidssituatie beschreven, is voor deze doelgroep gekozen omdat ik bij deze leerlingen door middel van observatie geconstateerd heb dat de intrinsieke motivatie tijdens de theorie lessen erg laag is. Daarnaast geef ik deze derde klassen zelf les en ben ik bij het onderzoek betrokken en aanwezig. Bij het verkrijgen van de onderzoeksresultaten zijn de leerlingen anoniem gebleven. De ouders en de leerlingen zijn hier over geïnformeerd door middel van een brief.

4.2 TRIANGULATIE

Om de betrouwbaarheid en validiteit te vergroten kan triangulatie toegepast worden. Dat wil zeggen, het onderzoek vanuit verschillende hoeken of bronnen te benaderen. Door verschillende methoden te hanteren bij het verzamelen van je data, worden de onderzoeksresultaten krachtiger (Donk & Lanen, 2012). Dit heb ik toegepast door middel van methodische triangulatie. De drie verschillende methodes zijn het raadplegen van de literatuur, het afnemen van een enquête en het houden van een groepsinterview.

4.3 METHODOLOGIE DEELVRAAG 1

Om antwoord te krijgen op de deelvraag; hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met de huidige lesmethode werken, is de volgende onderzoeksmethode toegepast.

4.3.1 Onderzoeksopzet

De methode die voor deze onderzoeksvraag toegepast heb is de Survey- methode, ook wel enquête genoemd. Het toepassen van de Survey-methode maakt het onderzoek kwantitatief. Een kwantitatief onderzoek is gebaseerd op cijfers (Donk & Lanen, 2012).

4.3.2 Representativiteit

De enquête is afgenomen onder alle derde klas leerlingen van de afdeling consumptief. De populatie is divers, bestaand uit jongens en meisjes tussen de 14 en 16 jaar oud, van verschillende opleidingsniveaus. Deze leerlingen hebben het gehele schooljaar met de huidige lesmethode gewerkt en alle lessen toerisme en recreatie bij dezelfde docent gevolgd.

4.3.3 Data verzamelingsinstrument

Het instrument dat gebruikt is, is een enquête. De vragenlijst is gemaakt aan de hand van het theoretisch kader over de intrinsieke motivatie. De belangrijkste deelaspecten van de intrinsieke motivatie zijn omgezet in vragen. Daarnaast zijn bestaande vragenlijsten uit eerdere onderzoeken naar intrinsieke motivatie van Peetsma & van der Veen (2008) en Hendriks (2015) gebruikt. Het is een enquête waar op systematische wijze schaalvragen worden gesteld. De vragen hebben betrekking op meningen, motieven, gedrag of andere kenmerken van de leerlingen. Er worden stellingen gegeven, waarbij de leerlingen aan konden geven welk antwoord bij hen past. De vragen zijn toegespitst op het werken met de huidige lesmethode.

4.3.4 Procedure

Voor het afnemen van de enquête, is de vragenlijst afgenomen bij de vierde klas om na te gaan of de vragen duidelijk geformuleerd werden. Na de periode van een half jaar met de huidige methode gewerkt te hebben voor het vak toerisme en recreatie hebben de derde klas

leerlingen de enquête ingevuld. De enquête is in Google formulieren gemaakt. Voorafgaand aan het afname moment is de link naar alle leerlingen gemaïld. Tijdens het lesuur van de 3 verschillende klassen, is er een instructie gegeven over het invullen hier van. De leerlingen kregen een onbepaalde tijd voor het invullen van de vragen en hadden de mogelijkheid om vragen te stellen aan de docent. Na het afnemen van de enquête heb ik de resultaten bekeken en overgenomen in een tabel.

4.3.5 Data-analyse

Om de data te analyseren, zijn de resultaten omgezet in een tabel. Hierbij is er een onderscheid gemaakt in de drie factoren die invloed hebben op de intrinsieke motivatie. De leerlingen konden hierbij aangeven in welke mate de stelling bij hen paste. Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5). Van deze scores zijn de gemiddeldes berekend door het aantal leerlingen per gegeven antwoord te vermenigvuldigen met het getal dat bij de score hoort, gedeeld door het totaal aantal leerlingen. Dit om aan te geven hoe de intrinsieke motivatie per factor er uit ziet.

4.3.6 Betrouwbaarheid & validiteit

De leerlingen hebben de enquête anoniem ingevuld. De leerlingen mochten niet overleggen of met elkaar praten. De leerling populatie is niet veranderd.

4.4 METHODOLOGIE DEELVRAAG 2

Om antwoord te krijgen op de deelvraag; hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met actieve werkvormen werken, is de volgende onderzoeksmethode toegepast.

4.4.1 Onderzoeksopzet

De methode die ik voor deze onderzoeksvraag toegepast heb is de Survey- methode, ook wel enquête genoemd.

4.4.2 Representativiteit

De enquête is op dezelfde wijze, bij dezelfde respondenten afgenomen als bij deelvraag 1, zie paragraaf 4.3.2. De kennis die de leerlingen bij toerisme en recreatie op hebben gedaan, hebben zij toe kunnen passen tijdens het project waarbij GPL een invulling krijgt met betrekking tot activerende werkvormen.

4.4.3 Data verzamelingsinstrument

Het instrument dat ik gebruikt heb, is een enquête. De enquête is hetzelfde opgesteld als de vragenlijst van deelvraag 1, alleen is deze toegespitst op werken met het project.

4.4.4 Procedure

De leerlingen aan de slag gegaan met een recreatie project; het organiseren van een stedentrip. Tijdens deze lessen zijn diverse activerende wekvormen aangeboden en hier een klassikale instructie bij gegeven. Hierbij kregen zij veel vrijheden om te kiezen. Zo konden de leerlingen kiezen hoe zij het project invulling wilden geven. Zij konden zelf een stad kiezen, de reisduur, de doelgroep, de presentatie vorm, of zij wilden samenwerken, waar zij informatie vandaan haalden en hoeveel zij per les er aan zouden werken. Hierdoor werd er volledig afgestapt van de huidige lesmethode.

Nadat de leerlingen gedurende een periode van 4 weken met de activerende wekvormen aan de slag zijn gegaan, heb ik de leerlingen een tweede vragenlijst in laten vullen. Deze vragenlijst bevat dezelfde vragen over meningen, motieven, gedrag of andere kenmerken van de leerlingen als meting 1, maar dan toegespitst op het werken met het project en toepassen van activerende wekvormen. De procedure van afname, is hetzelfde als bij deelvraag 1. Zie hiervoor paragraaf 4.3.4.

4.4.5 Data-analyse

De resultaten uit de tweede enquête zijn op de zelfde manier verwerkt en geanalyseerd als de resultaten uit de eerste enquête, zie paragraaf 4.3.5.

4.4.6 Betrouwbaarheid & validiteit

De uitkomsten van de enquête kunnen niet 100% betrouwbaar zijn, doordat het werken in projectvorm een nieuwigheid voor de leerlingen is geweest. Dit kan als leuker worden ervaren. De leerlingen hebben de enquête anoniem ingevuld, wat de uitkomsten wel betrouwbaar maakt. Tijdens het invullen van de enquête kunnen er verstoringen zijn geweest in de vorm van de computers die niet optimaal functioneerden. Dit maakt het meetinstrument ook niet 100% valide. Tot slot zaten de leerlingen uit elkaar en mochten niet met elkaar overleggen. De onderzoekspopulatie is niet gewijzigd ten aanzien van de populatie die bij de eerste deelvraag is beschreven.

4.5 METHODOLOGIE DEELVRAAG 3

Om antwoord te krijgen op de deelvraag; waar kunnen de leerlingen tegen aan lopen als zij gebruik maken van actieve wekvormen, is de volgende onderzoeksmethode toegepast.

4.5.1 Onderzoeksopzet

Er is er voor gekozen om het onderzoek kwalitatief te benaderen. Kwalitatief onderzoek is interpretatief en subjectief (Donk & Lanen, 2012). Dit is gedaan door een groepsinterview te houden. Hiermee is dieper ingegaan op de resultaten van de eerste en tweede deelvraag.

4.5.2 Representativiteit

Door middel van het groepsinterview heb ik alle leerlingen die met de actieve werkvormen hebben gewerkt geïnterviewd.

4.5.3 Data verzamelingsinstrument

Het instrument gebruikt is om de data te verzamelen, is een groepsinterview met verdiepende vragen. De vragen zijn gebaseerd op resultaten uit de enquête. Daarnaast zijn er specificerende vragen gesteld om het verhaal concreter te maken. Hiermee kan de conclusie op de hoofdvraag verduidelijkt worden en kritische punten meegenomen worden binnen de discussie. De resultaten en het interview zijn terug te vinden in de bijlage.

4.5.4 Procedure

Om verschillen uit beide enquêtes te verantwoorden zijn er interview vragen opgesteld om deze verschillen in intrinsieke motivatie te onderbouwen. Het interview is bij alle klassen afgenomen. Tijdens de lessen, aan het einde van het project, heb ik in de zelfde klassamenstellingen, in het zelfde lokaal het groepsinterview afgenomen. Daarbij is verteld dat de leerlingen anoniem blijven, dat het gesprek werd opgenomen en later weer verwijderd. Ik ben objectief gebleven en heb goed geluisterd naar de antwoorden om eventueel nog door te vragen ter verduidelijking van deze antwoorden. Daarnaast is er geparafraseerd. Dat wil zeggen; in eigen woorden herhalen wat de respondenten hebben gezegd.

4.5.5 Data-analyse

De data heb ik geanalyseerd door het interview nogmaals te beluisteren. De antwoorden heb ik uitgetypt onder de vragen die ik heb gesteld. Daarbij heb ik extra informatie, die niet direct een toegevoegde waarde heeft om de deelvraag te beantwoorden, genoteerd. Deze informatie kan ik eventueel meenemen in de discussie en aanbeveling van dit onderzoek.

4.5.6 Betrouwbaarheid & validiteit

Het groepsinterview is minder betrouwbaar dan bijvoorbeeld een individueel interview of enquête. Het kan zijn dat de leerlingen door groepsdruk minder betrouwbare antwoorden hebben gegeven (Donk & Lanen, 2012). Daarbij kan het zijn dat de leerlingen sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven omdat de docent tevens de onderzoeker is. Doordat het interview binnen dezelfde klassen, op het zelfde tijdstip en dezelfde plaats werd gehouden is het meetinstrument valide.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten uit het onderzoek per deelvraag besproken.

5.1 DE INTRINSIEKE MOTIVATIE BIJ HET WERKEN MET DE HUIDIGE LESMETHODE

Om antwoord te geven op de vraag: “Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij het de huidige lesmethode werken?”, heb ik een onderscheid gemaakt in de drie deelaspecten die invloed hebben op de intrinsieke motivatie. Dit zijn controle, competentie en sociale verbondenheid. De leerlingen konden bij de enquête aangeven in welke mate de stelling bij hen paste. Van deze scores heb ik de gemiddeldes berekend om aan te geven hoe de intrinsieke motivatie per factor er uit ziet. De resultaten geven ruwe data weer, om uiteindelijk een vergelijking te kunnen maken.

Tabel 2, resultaten deelvraag 1

Deelaspect: controle (autonomie, niet onder doen aan andere, structuur & planning)	
Vraag	Score
Fijn dat de docent vertelde hoe het moest	3,6
Fijn dat de docent vertelde wanneer het af moest	3,3
Werken met het boekje voelde als een verplichting	2,8
Tevreden over het gemaakte werk	3,3
Voelde me onder druk gezet	2,4
Zelf de controle over wat ik moest doen	2,9
Vergeleken met anderen heb ik mijn werk goed uitgevoerd	3,5

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Bij het groepsinterview gaven de leerlingen aan dat:

- Het fijn is als de docent verteld wat je moet doen, want dan weten zij het zeker en weten zij wat de belangrijke punten zijn. Daarnaast bied het ook handvatten.
- Het is irritant als de docent te vaak aangeeft wat er gemaakt moet worden en wanneer dit af moet. Hierdoor voelen zij zich onder druk gezet.
- Werken met het boekje voelt als een verplichting omdat er geen keuzevrijheid is.

Tabel 3, resultaten deelvraag 1

Deelaspect: competentie (goed zijn in wat je doet, bekwaam)	
Vraag	Score
Werken met het boekje leuk	2,9
Zonder uitstel aan het boekje beginnen	3,4
Vervelen tijdens de les	2,6
Hard werken tijdens de les	3,5
Ingezet tijdens de les	3,6
Opdrachten van het werkboekje bij houden	3,5
Opdrachten af als het af moest	3,9
Makkelijk info uit de brontekst halen	3,2
Opdrachten waren zinvol	2,5
Moeite om in te zetten	2,5
Zelfstandig kunnen werken	3,5
Door te werken met het boekje werd ik uitgedaagd om opdrachten te maken	2,6
Makkelijk antwoorden te vinden uit brontekst	3
Graag met de computer werken	3,6

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Bij het groepsinterview gaven de leerlingen aan dat:

- Werken met het boekje niet leuk is omdat het veel werk is en de tekst moeilijk te begrijpen door de moeilijke woorden. De bronteksten zijn te lang. Veel schrijfwerk. Geen toegevoegde waarde voor de toets.

Tabel 4, resultaten deelvraag 1

Deelaspect: sociale verbondenheid (waardering, vertrouwen, samenwerking, feedback)	
Vraag	Score
Interesse in het vak toerisme & recreatie	2,8
Het boekje heeft een toegevoegde waarde	2,7
Saai om info uit de brontekst op te zoeken en op te schrijven	2,4
Werken met het boekje is leerzaam	2,9
Voldoende waardering gekregen	3,2

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Tijdens het groepsinterview gaven de leerlingen aan dat:

- Het vak toerisme en recreatie niet interessant gevonden wordt omdat de koppeling tussen theorie en praktijk mist.

- De leerlingen vinden het boekje leerzaam op het moment dat het een toegevoegde waarde heeft. Daarnaast als het nuttig en toepasbaar is.

5.2 DE INTRINSIEKE MOTIVATIE BIJ HET WERKEN MET ACTIEVE WERKVORMEN

De resultaten van de deelvraag: “Hoe ziet de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit als zij met actieve werkvormen werken?”, zijn hetzelfde gepresenteerd als deelvraag 2. De 3 deelaspecten worden omschreven, alleen zijn deze vragen toegespitst op werken met actieve werkvormen. De resultaten geven ruwe data weer, om uiteindelijk een vergelijking te kunnen maken.

Tabel 5, resultaten deelvraag 2

Deelaspect: controle (autonomie, niet onder doen aan andere, structuur & planning)	
Vraag	Score
Fijn om meer vrijheid te hebben	4
Fijn dat ik zelf kon invullen wanneer het project af was	3,7
Werken aan het project voelde als een verplichting	2,6
Tevreden over het gemaakte werk	3,9
Voelde me onder druk gezet om aan het project te werken	2,1
Fijn dat ik zelf de controle had over wat ik moest doen	3,6
Vergeleken met anderen heb ik mijn werk goed uitgevoerd	3,3

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Uit het groepsinterview kwam naar voren dat:

- De leerlingen de keuzevrijheden fijn vonden. Leuk omdat zij hun eigen interesses konden verdiepen. De vrijheid om samenwerking te kiezen voelde fijn, hierdoor geen verplicht gevoel.
- De leerlingen konden hun creativiteit uiten
- Drie leerlingen vonden de vrijheden niet fijn, omdat zij enige sturing misten.

Tabel 6, resultaten deelvraag 2

Deelaspect: competentie (goed zijn in wat je doet, bekwaam)	
Vraag	Score
Werken met het project leuk	3,5
Zonder uitstel aan het project beginnen	3,1
Vervelen tijdens het project	2,5
Hard werken aan het project	3,7

Ingezet tijdens het project	3,8
Opdrachten bijhouden tijdens het project	3,7
Het project was af als het af moest	3,6
Makkelijk zelf info op te zoeken van verschillende bronnen	3,7
Project was zinvol	3,5
Moeite om in te zetten tijdens het project	2,1
Zelfstandig kunnen werken	3,3
Het voelde als een uitdaging om met het project aan de slag te gaan	3
Makkelijk zelf informatie op te zoeken	3,6
Graag met de computer werken voor het project	3,6

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Uit het groepsinterview kwam naar voren dat:

- Het project leuk is omdat; er veel vrije keuze is, actieve werkvormen, weer eens wat anders, doelgericht, zelf informatie opzoeken, samenwerken, niet hoeven schrijven,
- Zelf informatie opzoeken op internet is fijn omdat er gericht gezocht kan worden.
- Via internet opzoeken gaat sneller. Daarnaast is er wel heel veel informatie te vinden met moeilijke woorden
- Het project wordt als zinvol ervaren doordat de leerlingen zelf kunnen ontdekken en meer over het onderwerp te weten komen
- Het werken met de computer werd als fijn omschreven omdat deze multifunctioneel is, er zijn meer mogelijkheden om tot antwoorden te komen, werkt snel.
- Bij het werken met de computer in groepsverband gaan leerlingen zich sneller vervelen. Computers doen het ook vaak niet.

Tabel 7, resultaten deelvraag 2

Deelaspect: sociale verbondenheid (waardering, vertrouwen, samenwerking, feedback)	
Vraag	Score
Interesse in toerisme & recreatie door het project	3,3
Het project heeft een toegevoegde waarde	3,3
Saaï om zelf informatie op te zoeken en te verwerken	2,3
Werken met het project is leerzaam geweest	3,2
Voldoende waardering gekregen	3,5

Helemaal niet (1), nauwelijks (2), een beetje (3), vrij goed (4) of helemaal (5).

Uit het groepsinterview kam naar voren dat:

- Het vak recreatie door het project interessant wordt gemaakt. Het project is weer eens wat anders. Tussen de lessen door is er meer afwisseling. Kennis werd toegepast in de praktijk. Zelf meer bepalen hoe de opdracht ingevuld werd.
- Leerzaam doordat er meer informatie opgezocht word.
- Waardering van medeleerlingen gekregen door de samenwerking. Veel waardering van de docent gekregen over de inzet en creativiteit.

5.3 BELEMMERINGEN BIJ HET GEBRUIK VAN ACTIEVE WERKVORMEN

Om in beeld te krijgen waar de leerlingen tegen aan liepen bij het gebruik van actieve werkvormen heb ik een groepsinterview gehouden. Hieronder volgt een korte opsomming van de resultaten:

- De leerlingen wisten soms niet zeker of het werk wat zij maakten goed was qua inhoud.
- Op internet is veel informatie te vinden met soms moeilijke woorden.
- De leerlingen vonden het lastig om zelf een planning te maken wanneer wel onderwerp behandeld zou worden.
- De computers werkten niet altijd, daardoor moesten de leerlingen met meerdere achter één computer. Hierdoor gingen een aantal zich vervelen.
- Soms waren er geen ideeën waardoor de leerlingen vast liepen.

6. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt er antwoord gegeven op de deelvragen en tot slot op de hoofdvraag.

6.1 CONCLUSIE DEELVRAAG 1: “HOE ZIET DE INTRINSIEKE MOTIVATIE VAN DE LEERLINGEN ER UIT ALS ZIJ MET DE HUIDIGE LESMETHODE WERKEN?”

Uit observaties bleek dat de leerlingen een lage motivatie hadden bij de huidige lesmethode. Naar aanleiding van dit probleem is onderzocht hoe de intrinsieke motivatie van de leerlingen er uit ziet wanneer zij met de huidige lesmethode werken. Intrinsieke motivatie kan omschreven worden als de motivatie van binnenuit om iets te doen (Klarus & Simons, 2009). Intrinsieke motivatie kan ontstaan vanuit leergierigheid en interesse, autonomie: zelf mogen beslissen of je het doet, competentie en het belang van een opdracht inzien (Peetsma & van der Veen, 2008).

Uit de resultaten blijkt dat de leerlingen weinig keuze vrijheid ervaren bij het werken met de huidige lesmethode. De docent heeft hierbij een grote rol, doordat er vaak verteld wordt wanneer de opdrachten af moeten. De leerlingen voelen zich hierdoor onder druk gezet en ervaren weinig waardering. Op het gebied van competentie vinden zij de tekst moeilijk te begrijpen door de moeilijke woorden. De bronteksten zijn te lang, veel schrijf werk en zien zij geen toegevoegde waarde van het werk, omdat de theorie niet overeenkomt met vragen uit toetsen.

Bij het werken met de huidige lesmethode is de intrinsieke motivatie van de leerlingen laag, doordat de leergierigheid, interesse, autonomie, competentie en het belang van de opdrachten inzien laag zijn.

6.2 CONCLUSIE DEELVRAAG 2: “HOE ZIET DE INTRINSIEKE MOTIVATIE VAN DE LEERLINGEN ER UIT ALS ZIJ MET ACTIEVE WERKVORMEN WERKEN?”

Naar aanleiding van het probleem dat de school nog niet goed weet hoe GPL een invulling kan krijgen, met behulp van actieve werkvormen heb ik dit toegepast bij de afdeling Consumptief. Om te kijken of de intrinsieke motivatie verhoogd zou worden door middel van het toepassen van actieve werkvormen, heb ik ingespeeld op de factoren die hier invloed op hebben. Intrinsieke motivatie kan ontstaan vanuit leergierigheid en interesse, autonomie: zelf mogen beslissen of je het doet, competentie en het belang van een opdracht inzien (Peetsma & van der Veen, 2008). De intrinsieke motivatie kan ook bevorderd worden door samenwerking. De voorwaarde hierbij is wel dat de leerlingen zelf kunnen beslissen wat zij willen onderzoeken (Gillies, Ashman, & Terwel, 2008). Leerlingen vergelijken vaak hun inzet

met elkaar tijdens het groepswerk wat effect heeft op de motivatie. Daarnaast kan het belonen met positieve feedback een bevorderend effect hebben op de intrinsieke motivatie.

Uit de resultaten blijkt dat de leerlingen meer keuzevrijheid hebben ervaren, wat de autonomie bevordert heeft. Dit kwam zowel tot uiting bij het invullen van de opdracht, als bij de keuze tot samenwerking. Door de vrijheid van informatie verzamelen en het raadplegen van meerdere bronnen hebben zij meer het belang van de opdracht ingezien. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de intrinsieke motivatie bij het werken met actieve werkvormen meer is, vergeleken met huidige lesmethode. De school zou op basis van deze resultaten voort kunnen borduren om het werken met actieve werkvormen te optimaliseren.

6.3 CONCLUSIE DEELVRAAG 3: WAAR KUNNEN DE LEERLINGEN TEGEN AAN LOPEN ALS ZIJ GEBRUIK MAKEN VAN ACTIEVE WERKVORMEN?

Uit de literatuurstudie blijkt dat verschillende factoren een negatief effect kunnen hebben op de intrinsieke motivatie. Door bijvoorbeeld tijdens samenwerking indien er slechte communicatie plaats vindt tussen de groepsleden (Brunh, Arici, & Jackson, 2004). De vmbo-leerlingen hebben behoefte aan enige structuur en planning (Groeneveld, Steensel, & Herben, 2008). Als de leerlingen volledig vrij gelaten zullen worden kan dit de intrinsieke motivatie verlagen.

Uit het interview is gebleken dat de leerlingen niet altijd zeker waren of het gemaakte werk goed was qua inhoud. Daarbij werd het als lastig ervaren om zelf een planning te maken om op schema te blijven. Dit zijn belemmeringen op het gebied van structuur en planning die de intrinsieke motivatie tijdens het gebruik van actieve werkvormen verlaagd kunnen hebben. Deze resultaten en kritische punten kunnen mee genomen worden bij het verder ontwikkelen van GPL binnen CDB.

6.4 CONCLUSIE HOOFDVRAAG: “WAT IS HET VERSCHIL IN INTRINSIEKE MOTIVATIE VAN DE DERDE KLAS CONSUMPTIEF LEERLINGEN OP COLLEGE DE BRINK, ALS ZIJ MET DE HUIDIGE LESMETHODE WERKEN EN WANNEER ZIJ MET ACTIEVE WERKVORMEN WERKEN?”

Als de resultaten van deelvraag 1 en 2 met elkaar vergeleken worden, is er een verschil in intrinsieke motivatie, zie hiervoor bijlage 1. Ten aanzien van de huidige lesmethode, is de intrinsieke motivatie hoger bij het gebruik van actieve werkvormen. De grotere verschillen zijn zichtbaar bij het ervaren van autonomie, tevredenheid over het gemaakte werk, uitdaging, interesse, waardering en het belang van de opdracht inzien. Om de intrinsieke motivatie nog meer te verhogen, hebben de leerlingen nog wel enige structuur en planning nodig.

7. Discussie

Het onderzoek kent een aantal discussie punten. In hoofdstuk 7.1 worden de beperkingen van het onderzoek besproken, in hoofdstuk 7.2 wordt de interpretatie van de resultaten en de aanbevelingen voor vervolgonderzoek in hoofdstuk 7.

7.1 BEPERKINGEN BINNEN HET ONDERZOEK

Tijdens het uitvoeren van het onderzoek merkte ik dat een aantal leerlingen geen zin hadden om de enquêtes in te vullen. Hierbij zag ik dat zij maar wat aanklikten om er snel door heen te gaan. Daarnaast bestond de vragenlijst uit te veel vragen waardoor de leerlingen steeds minder gemotiveerd de vragen invulden. Daarbij merkte ik dat leerlingen niet altijd de vragen begrepen, doordat er moeilijke woorden gebruikt werden.

Binnen het onderzoek was het niet mogelijk om een controle groep toe te wijzen. Dit kwam doordat de klassen uit verschillende opleidingsniveaus bestond waardoor er geen betrouwbare vergelijking gemaakt kon worden.

7.2 INTERPRETATIE VAN DE RESULTATEN

Een discussiepunt binnen dit onderzoek is het feit dat het werken in projectvorm met actieve werkvormen voor alle leerlingen als nieuw is ervaren. Deze nieuwigheid maakte het vak toerisme en recreatie, naar zeggen van de leerlingen, een stuk leuker. Dit feit kan er voor zorgen dat het een effect heeft op de onderzoeksresultaten. Daarnaast was ik als docent ook de onderzoeker. Het kan zijn dat de leerlingen sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven.

Tijdens het afnemen van het interview merkte ik dat ik hier weinig ervaring mee had. Er kwamen veel antwoorden op mij af met veel informatie, waardoor ik het soms lastig vond om over bepaalde zaken door te vragen. Daarbij kan het zo zijn dat de leerlingen door elkaar beïnvloed werden en niet direct hun eigen mening durfden te geven. Mijn voorkeur gaat voor een volgende keer dan liever uit naar individuele interviews.

7.3 AANBEVELINGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK

Binnen de interventiecyclus was dit onderzoek evaluerend. Er is gekeken wat voor effect het toepassen van actieve werkvormen heeft op de intrinsieke motivatie in het kader van gepersonaliseerd leren. Hierbij is een vergelijking gemaakt tussen de huidige en de gewenste situatie die College De Brink voor ogen heeft. Binnen de interventiecyclus is er geen vervolg, maar zal de cyclus weer starten als probleem analytisch onderzoek. In het volgende hoofdstuk worden wel aanbevelingen gedaan om in de beschreven praktijk verder aan gewerkt kan worden.

8. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk word aan de hand van de resultaten een aanbeveling gedaan voor de eigen praktijk en aan collega's van de school voor verder onderzoek.

8.1 AANBEVELING VOOR DE EIGEN PRAKTIJK

Binnen de afdeling consumptief zou er met collega's gekeken kunnen worden naar verdere mogelijkheden wat actieve werkvormen betreft. Het project van toerisme en recreatie werd als nieuw en leuk ervaren, maar wellicht zal hier ook een variatie op moeten komen om het uitdagend te houden voor de leerlingen. In de vergadering van 20 mei zal ik de resultaten van het onderzoek presenteren aan de afdeling om samen te kijken hoe met deze gegevens volgend jaar een invulling gegeven gaat worden aan GPL met het toepassen van actieve werkvormen.

Daarbij kan er gekeken worden of er in het kader van GPL meer gebruik gemaakt kan worden van de ICT. De meeste leerlingen vinden het prettig om met ICT te werken en halen hier veel informatie vandaan. Een aanbeveling zou dan ook zijn om te onderzoeken wat de behoeftes van de leerlingen op het gebied van ICT zijn. Om nog beter bij de wensen van de leerlingen aan te sluiten.

De keuzevrijheden en het verdiepen in een eigen onderwerp sluit goed aan bij de autonomie wensen van de leerlingen en verhoogd de motivatie. Binnen de praktijklessen van consumptief kan hier wellicht op ingespeeld worden. Denk hierbij aan een opdracht met één hoofdingrediënt waar de leerlingen zelf een receptuur bij zoeken en een gerecht van maken wat zij interessant vinden. Hierbij komt gepersonaliseerd leren tot uiting, ervaren de leerlingen autonomie, word er gebruik gemaakt van de ICT en wordt een actieve werkvorm toegepast.

8.2 AANBEVELINGEN VOOR DE PRAKTIJK VAN COLLEGA'S OP DE EIGEN SCHOOL

Tijdens de opbrengstmiddag van studenten zal ik mijn onderzoek presenteren en advies aan de school geven in het kader van GPL en actieve werkvormen. Het advies aan alle collega's binnen CDB is om de leerlingen bij het gebruik van actieve werkvormen, een aantal handvatten te geven binnen de vrijheden. De vmbo leerlingen hebben dit echt nodig, zeker de LWOO leerlingen. Daarbij is het belangrijk dat docenten zich bewust zijn van hun rol als docent die veranderd. Er zal meer gedifferentieerd les gegeven moeten worden. Het advies aan de schoolleiding is daarom om de docenten hier bij te begeleiden indien daar vraag naar is. Om GPL te optimaliseren, zal er een verbreding van de ICT plaats moeten vinden, waarbij er binnen de school meer computers/laptops beschikbaar zijn voor de leerlingen.

Nawoord

Na het schrijven van dit praktijkonderzoek komt het einde van mijn studie in zicht. Het opzetten en uitvoeren van dit onderzoek heeft voor mij ene toegevoegde waarde gehad. Als beginnend docent heeft het mij nieuw inzichten opgeleverd en een stuk specialisme waarop ik voort kan boorduren. Daarnaast heb ik een bijdrage kunnen leveren aan de afdeling consumptief en de school om vervolgstappen te ondernemen binnen het nieuwe schoolplan.

Bij deze wil ik mijn begeleider John Hendriks vanuit CDB en mijn begeleidster Ellen van Kooten vanuit de Hogeschool van Amsterdam, bedanken voor het begeleiden en steunen tijdens dit proces.

De school heeft mij gevraagd om volgend jaar te starten als bevoegd docent. Hier heb ik enorm veel zin in.

Elodie Meester
Muiden, mei 2016

Bibliografie

- Brunh, C., Arici, A., & Jackson, C. (2004). *Resource interdependence, student interactions and performance in cooperative learning*. Educational Psychology.
- Donk, v. d., & Lanen, v. (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: uitgeverij coutinho.
- Ebbens, S., & Ettenkoven, S. (2005). *Effectief leren*. Noordhoff Uitgevers.
- Gillies, R., Ashman, A., & Terwel, J. (2008). *The teacher's role in implementing cooperative learning in the classroom*. Lausanne, Switzerland.
- Groeneveld, M., Steensel, K. v., & Herben, B. (2008). *Hiteq*. Opgeroepen op 2 11, 2016, van Kenmerkend vmbo: een vergelijkend onderzoek naar de kenmerken van vmbo-leerlingen en de generatie Einstein: <http://www.hiteq.org>
- Hendriks, J. (2015). *WeSpot; Electronische Leeromgeving ter Ondersteuning van het Onderzoekend Leren met Behulp van een Mobiele Telefoon binnen het Vmbo*. Open Universiteit, Amsterdam.
- Hogeveen, P., & Winkels, J. (2011). In *Het didactische werkvormenboek*. Assen: van Gorcum.
- Hogeveen, P., & Winkels, J. (2011). *Het didactische werkbormenboek*. Assen: Van Gorcum.
- Hoogeveen, P., & Winkels, J. (2011). *Het didactische werkvormenboek*. Assen: Van Gorcum.
- inhoud van het project*. (2015). Opgeroepen op oktober 19, 2015, van Vernieuwing beroepsgerichte programma's vmbo: www.vernieuwingvmbo.nl
- invulling LWOO*. (2015). Opgeroepen op 10 28, 2015, van Passend onderwijs: www.rijksoverheid.nl
- Klarus, R., & Simons, P. (2009). *Wat is goed onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma.
- Kouwenhoven, M. (2010). *Strategisch coachen*. Amsterdam: Uitgeverij Nelissen.

leerjaar 3 en 4. (2015). Opgeroepen op 10 28, 2015, van Onderwijs bovenbouw: www.cdb.gsf.nl

Martens, R. (2003). Wat maakt leren leuk? *Onderwijsinnovatie* .

Miedema, W., & Marzano, R. (2005). Leren in vijf dimensies. Assen: Koninklijke VanGorcum.

Monique. (2013, maart 7). *Intrinsieke en extrinsieke motivatie.* (Monique, Red.) Opgeroepen op oktober 21, 2015, van www.ikleerinbeelden.nl

onderwijs algemeen. (2015). Opgehaald van College De Brink: <http://www.cdb.gsf.nl/>

Peetsma, T., & van der Veen, I. (2008). *Een tweede onderzoek naar de beïnvloeding van motivatie bij vmbo-leerlingen.* Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Naatschappij- en Gedragwetenschappen. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

Pit, K. (2016). *Gepersonaliseerd onderwijs, meer maatwerk mogelijk maken.* College De Brink, Laren.

Schoolloopbaan in de onderbouw. (2015). Opgeroepen op 10 28, 2015, van Leerjaar 1 en 2: www.cdb.gsf.nl

Slooter, M. (2010). De vijf rollen van de leraar. Utrecht: EDG Thuiswinkel.

Sticking platform vmbo. (sd). *Leerweg ondersteunend onderwijs.* Opgeroepen op 2 17, 2016, van Go VMBO: www.govmbo.nl

Studulski. (2015, juni). Gepersonaliseerd leren voor leerlingen en docenten. *De Nieuwe Meso* .

Teitler, P. (2014). *Lessen in orde.* Bussum: Coutinho uitgeverij.

Volman, M. (2011). *Keerzijde van accent op individueel presteren.* Kohnstamm instituut. Amsterdam: SCO- Kohnstamm Instituut.

Bijlages

BIJLAGE 1; VERGELIJKING RESULTATEN INTRINSIEKE MOTIVATIE TEST

Deelaspect: controle (autonomie, niet onder doen aan andere, structuur & planning)				
Vraag	Score	Vraag	Score	verschil
Fijn dat de docent vertelde hoe het moest	3,6	Fijn om meer vrijheid te hebben	4	+0,4
Fijn dat de docent vertelde wanneer het af moest	3,3	Fijn dat ik zelf kon invullen wanneer het project af was	3,7	+0,1
Werken met het boekje voelde als een verplichting	2,8	Werken aan het project voelde als een verplichting	2,6	-0,2
Tevreden over het gemaakte werk	3,3	Tevreden over het gemaakte werk	3,9	+0,6
Voelde me onder druk gezet	2,4	Voelde me onder druk gezet om aan het project te werken	2,1	-0,3
Zelf de controle over wat ik moest doen	2,9	Fijn dat ik zelf de controle had over wat ik moest doen	3,6	+0,7
vergeleken anderen heb ik mijn werk goed uitgevoerd	3,5	I.v.m. anderen heb ik mijn werk goed uitgevoerd	3,3	-0,2

Deelaspect: competentie (goed zijn in wat je doet, bekwaam)				
Vraag	Score	Vraag	Score	verschil
Werken met het boekje leuk	2,9	Werken met het project leuk	3,5	+0,6
Zonder uitstel aan beginnen	3,4	Zonder uitstel aan het project beginnen	3,1	-0,3
Vervelen tijdens de les	2,6	Vervelen tijdens het project	2,5	-0,1
Hard werken	3,5	Hard werken aan het project	3,7	+0,2
Ingezet tijdens de les	3,6	Ingezet tijdens het project	3,8	+0,2
Opdrachten bij houden	3,5	Opdrachten bij houden tijdens het project	3,7	+0,2
Af als het af moest	3,9	Af als het af moest	3,6	-0,3
Makkelijk info uit de brontekst halen	3,2	Makkelijk zelf info op te zoeken van verschillende bronnen	3,7	+0,5
Opdrachten waren zinvol	2,5	Project was zinvol	3,5	+1
Moeite om in te zetten	2,5	Moeite om in te zetten tijdens het project	2,1	-0,4
Zelfstandig kunnen werken	3,5	Zelfstandig kunnen werken	3,3	-0,2
Door te werken met het boekje	2,6	Het voelde als een uitdaging	3	+0,4

werd ik uitgedaagd om opdrachten te maken		om met het project aan de slag te gaan		
Makkelijk antwoorden te vinden uit brontekst	3	Makkelijk zelf informatie op te zoeken	3,6	+0,4
Graag met de computer werken	3,6	Graag met de computer werken voor het project	3,6	0

Deelaspect: sociale verbondenheid (waardering, vertrouwen, samenwerking, feedback)				
Vraag	Score	Vraag	Score	verschil
Interesse in het vak	2,8	Interesse in recreatie door het project	3,3	+0,5
Het boekje heeft een toegevoegde waarde	2,7	Het project heeft een toegevoegde waarde	3,3	+0,6
Saai om info uit de brontekst op te zoeken en op te schrijven	2,4	Saai om zelf informatie op te zoeken en te verwerken	2,3	-0,1
Werken met het boekje is leerzaam	2,9	Werken met het project is leerzaam geweest	3,2	+0,3
Voldoende waardering gekregen	3,2	Voldoende waardering gekregen	3,5	+0,3

BIJLAGE 2; UITWERKING GROEPSINTERVIEW

Wat vinden jullie leuk aan in het boekje werken?

Werken met het boekje is helemaal niet leuk. Veel en moeilijk. De tekst is moeilijk te begrijpen door moeilijk woorden. Makkelijk omdat antwoord in de tekst staan.

Opzoeken in een lange tekst is irritant. Veel schrijven. Helpt ook niet voor de toets. Antwoorden lekker overschrijven van anderen als je het niet af hebt.

Niets, je moet alles opzoeken en opschrijven. Het moet snel af en is veel werk in 1 keer. Veel leeswerk voor een klein antwoord.

Wat vinden jullie leuk aan werken met het project?

Dat je zelf iets mag doen, vrij keuze. Weer eens wat anders. Actief.

Je leert meer. Doelgericht. Zelf opzoeken is leuk, plaatjes. Weer eens wat nieuws, Samenwerken, Niet hoeven schrijven.

Samenwerken. Zelf invulling geven. Weer eens wat anders.

Wanneer ga je je vervelen tijdens de les en wat doe je dan?

Als je het niet snapt, en er komt niemand langs. Saai onderwerp. Kletsen met iemand anders. Soms als het standaard vragen zijn bij het boekje verveel ik me sneller want het is niet interessant.

Als de docent veel praat. Als we met het boekje moeten werken. Als je niet mag praten. Als er geen afwisseling is.

Als we geen aandacht krijgen dan gaan we praten uit verveling en zoeken we aandacht in de hoop dat de docent dan komt.

Hoe ziet hard werken er voor jullie uit?

Concentratie en leuke opdracht. Snel werken Als het af moet. Dan moet je wel. Als je het op tijd af hebt. Goed resultaat. Goed cijfer. Moeite voor doen. Niet overschrijven. Je best doen. Moeite.

Als je niet onder druk word gezet. Als je alles af hebt. Als je niet met andere dingen bezig bent.

Hoe ervaren jullie het als de docent zegt wat je moet doen en waarom?

Bij het boekje wel chill. Fijn want dan weet je zeker wat je moet doen. Als het belangrijk is dan is het fijn. Liever zelf verdelen.

Irritant als het te vaak wordt gezegd door de docent. Je voelt je dan onder druk gezet.

Wel handig om wat handvatten te hebben.

Hoe zoeken jullie het liefste informatie op?

Internet en google. Daar krijg je gelijk antwoord. Wel veel info op internet. En moeilijke woorden. In het boek weet je zeker dat daar het goede antwoord staat. Internet is sneller zoeken.

Wat maakt het vak recreatie voor jullie interessant?

Geen leuk vak. Koppeling theorie en praktijk. Project is weer eens wat anders. Tussendoor is wat anders door andere werkvorm.

Moeilijk, niet leuk, je hebt er niks mee. Rekensommen qua kosten. Weg er mee. Project wel grappig, meer zelf bepalen.

Saai, want je doet er niks mee, ook later niet.

Wanneer is voor jullie een opdracht zinvol? Als je kijkt naar de boekjes en het project en hoe komt dat?

Als je er iets aan hebt.

Als je het later kan gebruiken, belangrijk is. Project zinvoller, je leert makkelijker, leuk om te doen, onthoud makkelijker. Boekje is saai.

Door zelf te ontdekken leer je meer.

Hoe komt het dat werken aan het project minder als een verplichting voelt?

Vrijheid. Je mag zelf doen wat je wilt.

Meer vrijheid. Zelf onderwerp.

Omdat je zelf in kan vullen wanneer het af moet.

Het boekje doen we altijd en bij het boekje hamert de docent er op dat het af moet.

Wat maakt een opdracht saai?

Als je het niet snapt. Veel vragen. Veel dezelfde vragen. Veel lezen.

Wanneer ben je tevreden over je gemaakte werk?

Als het af is. Goed cijfer. Als aan alle eisen zijn voldaan. Als je je best er voor hebt gedaan. Als alles er in staat. Als je er trots op bent.

Wanneer heb je het gevoel dat je onder druk wordt gezet?

Als er verplicht wordt als het af MOET. Als docenten op je neus zitten dat.

Wanneer is iets leerzaam voor jullie?

Zelf meer info op zoeken. Als het een toegevoegd waarde heeft. Als ik iets niet leuk vind dan ga ik er minder mn best voor doen dus leer ik minder.

Als je er later wat aan hebt.

Hoe is het als je zelf de controle hebt over het werk wat je gaat maken?

Fijn, minder druk en eigen tempo. Je weet zelf waar je aan toe bent
Lastig, zelf niet goed inplannen.

Als jullie je werk vergelijken met dat van iemand anders, waar kijk je dan naar?

Of alles er in staat. Uiterlijk. Soms inzet. Hoe serieus. Inzet. Vergelijken niet veel met anderen om stress te voorkomen. De meeste leerlingen vergelijken niet.

Wat doet het met je als je waardering krijgt voor je werk?

Waardering motiveerd. Geen waardering met het boekje, met het project meer. Komt ook door de samenwerken.

Wat is voor jullie een uitdaging en hoe vinden jullie dat als je uitgedaagd wordt?

Project meer als een uitdaging. Meer te doen. Leuke uitdaging. Niet altijd, Project is nu speciaal maar als het een gewoonte wordt.

Hoe vinden jullie het om te werken met de computer?

Niet op de laptop. Computers doen het vaak niet. Snel opzoeken, meer info ter beschikking.

Met lezen is lezen niet chill. Zelf info opzoeken. Soms wel fijn. Makkelijker opzoeken dan boeken. Meer wegen naar een antwoord is fijn. Sneller en simpeler. Via internet zoeken is sneller. Werken met de computer is multifunctioneel.

Achter de computer ga je wel sneller vervelen als die het niet doet of als je met meer leerlingen achter de computer zit

Hoe vonden jullie het om samen te werken?

Fijn. Je hebt meer steun en je kunt problemen samen oplossen.

Leuk en fijn. Als je het niet met elkaar eens bent komt er een discussie wat weer goed is omdat je het van 2 kanten bekijkt.

Hoe was de communicatie bij het samenwerken?

Communicatie ging goed. Discussies zijn soms fijn.

Wat ging er goed en wat ging er minder goed?

Minder werk, gezelliger, leuker, je kan van elkaar leren. Opzoeken ging sneller.

Waar zijn jullie tegen aan gelopen tijdens het werken met het project?

Lastig om zelf op te zoeken. Soms geen ideeën waardoor we vast liepen..

Waar hebben jullie hulp bij nodig gehad tijdens het project?

Checken of alles er in zit. Vragen over wat je moet weten en of het goed is.

Alles was duidelijk

Hoe ervaren jullie keuzevrijheid?

Fijn en leuk. Je eigen interesses opzoeken. Fijn dat er niemand als maar achter je aan zit.

Hoe vonden jullie het om de keuzevrijheid te hebben of je wilde samenwerken?

Goed om zelf te mogen kiezen

Leuk

Hoe vonden jullie het om de keuze vrijheid te hebben om het project zelf in te vullen?

Fijn, vrijheid. Zelf bepalen waarin je wilt verdiepen. Weer eens wat nieuws.

Vrijheid en creativiteit.

Soms wel lastig, omdat je dan niet zeker wist of het wel goed was wat we aan het doen waren.